

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813

IJKR 2024; 10(1): 01-06

© 2024 IJKR

www.kannadajournal.com

Received: 02-11-2023

Accepted: 05-12-2023

ಗಾಯತ್ರಿ ಆರ್ ಅಂಟೀನ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕರಾಅಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ವಿಜಯಪುರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ

ಗಾಯತ್ರಿ ಆರ್ ಅಂಟೀನ

ಪೀಠಿಕೆ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ತೀರಾ ಈಚಿನದು. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿಯೇ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಮಾಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಜೀವನಾನುಭವವೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು ಕೂಡ ಕಾದಂಬರಿ ಬಹುಬೇಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣ. ಡಿ.ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ “The novel is the one bright book of life”^೧ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುರಿ ಮನರಂಜನೆ, ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವವಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಅನುಭವ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ, ಆಳಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯಗಳ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಜನಮನವನ್ನು ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಗುಣವುಳ್ಳ ಕಾದಂಬರಿ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು “ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು, ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ”^೨ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಓದುಗರ ಮನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ.

“ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಕಥೆ, ಸಂವಿಧಾನ, ಪಾತ್ರ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಮೇಲಾಗಿ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಘಟನೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆ ಬೆಳೆಯಿತು.”^೩ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ “ಆಧುನಿಕ ವಿಮರ್ಶಕನಾದ ರಾಬರ್ಟ್ ಲಿಡೆಲ್ ಕಾದಂಬರಿ ನಾಟಕದ ವಾರಸುದಾರ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ.”^೪ ಕಾದಂಬರಿ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ “ಕಾದಂಬರಿ ಕನ್ನಡದ ಹೆಣ್ಣು: ಕಡಲಾಚೆಯ ಕನ್ಯೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ತನ್ನ ವಿದೇಶಿ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಕನ್ನಡದ ಮನೆಗೆ ಹಿರಿಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಅವಳು ನಮ್ಮ ಮನೆಯವಳೇ ಆದಳು”^೫ ಎಂಬ ಕೊರಟ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಅವರ ಮಾತು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ‘ನಾವೆಲ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರವು ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟ. “ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಪದವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ೧೯೦೦ ರಿಂದ ಈಚೆಗಷ್ಟೆ, ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯಂಥ ರಚನೆಗಳು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿವೆ.”^೬ ಎನ್ನುವ ಡಾ. ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಭರಣ್ಯ ಅವರ ವಾದ ಒಪ್ಪುವಂಥದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಡಾ. ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಭರಣ್ಯ ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರು “ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸೌಗಂಧಿಕ ಪರಿಣಯ(ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ), ಕಲಾವತಿ ಪರಿಣಯ(ಯಾದವ), ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ(ಕೆಂಪುನಾರಾಯಣ) ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.”^೭ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

Corresponding Author:

ಗಾಯತ್ರಿ ಆರ್ ಅಂಟೀನ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕರಾಅಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ವಿಜಯಪುರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದೆ ಬಾಣನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ. ಈ ಕೃತಿಯ ನಾಯಕಿಯ ಹೆಸರೇ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬುದನ್ನೇ ನಾವೆಲೆಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಕಥನದಂತೆ ಕಾಣುವ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು "ಕ್ರಿ.ಶ. ೬, ೭ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಬಾಣಭಟ್ಟನೆಂಬುವವನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಸದೇ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿನ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಕಾದಂಬರಿಯಂತೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ಭರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು."^೮

ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬಂಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅನುವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಅನುವಾದಗಳಿಂದ ಮೊದಲಾಯಿತು ಎಂಬ ವಾದವೂ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ೧೯೯೯ ರ 'ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ'ಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರೂ ೧೯೯೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭೀಮರಾವ್ ಗದಗಕರ ಅವರ 'ಸೂರ್ಯಕಾಂತ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಪ್ರಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಕುರುಹುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ಆರಂಭವಾದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳಸು ಹುಲುಸಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ ಹರಿದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು. ಮುಂದೆ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದವರು ಎಚ್.ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ, ಎಂ.ಕೆ ಇಂದಿರಾ, ವಾಣಿ, ತ್ರಿವೇಣಿ ಮತ್ತು ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೃಷಿ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. ಹಲವಾರು ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನಂತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಆಶಯಗಳನ್ನು 'ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳು' ಎಂಬ ಹಣೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಲೋಕವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿವೆ.

"ನವೋದಯ-ಪ್ರಗತಿಶೀಲ-ನವ್ಯದ ನಂತರ ಬಂದ ಬಂಡಾಯ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸಲೋಕವನ್ನೇ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿವೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಕೇವಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬಂಡಾಯ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಗಳ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ, ದಲಿತ ವರ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಾಗತೊಡಗಿದೆ."^೯ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಲೇಖಕಿ ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ನೀಡಿದ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಹಿಳಾಪರವಾದ ಆಲೋಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ.

ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ ಅವರ 'ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ ಹಾಗೂ 'ಗತಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ಶೋಷಣೆ, ಬಡತನ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಮೋಹ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಮೌಢ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರುಷ ದೌರ್ಜನ್ಯವು ಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳಾಪರವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮುಖ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶೋಷಿತ ಮಹಿಳೆಯರು, ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮಹಿಳೆಯರು ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಶೋಷಿತ ಮಹಿಳೆಯರು

ಜಯಾ

ಜಯಾ ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶವಾದ ರಾಂಪುರದ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವಮಲ್ಲನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ವರುಷಗಳ ಕಳೆದರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಕಾರಣ ಕುಟುಂಬ, ಊರಿನವರಿಂದ 'ಬಂಜೆ' ಎಂಬ ಆಪಾದನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವಮಲ್ಲನ ಸಂಬಂಧಿಕನಾದ ಕಾಂತಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆರಿಗೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತನ ಮಾಡಲು ಜಯಾಳು ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ತಾನು ಮೊದಲೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದ ಕಾಂತಯ್ಯನಿಂದ ದೂರಾಗಿ, ತಂದೆ ಒಪ್ಪಿ ಮಾಡಿದ ಶಿವಮಲ್ಲನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಕಾಂತಯ್ಯನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ತೆರೆ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪರಿಚಯವಾದ ರೇಖಾಳ ಸ್ತ್ರೀಪರವಾದ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಜಯಾಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು. ಕನಕಳ ಮಗುವಿನ ನಾಮಕರಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಲೆಂದು ರೇಖಾಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇಖಾಳ ಗಂಡ ವರದನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಯಾ ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ "ಏಯ್! ನೀನು ಹೀಗಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ನೋಡು, ಆಮೇಲೆ ತಣ್ಣಗೆ ಬಿದ್ದೋತಿಯಾ.. ಅದಲ್ಲೇನು ಸೊಗಸಿರೊಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆ ಮುಂದೆ ಬಂದ್ರೆ ಹೆದರೋಕೆ ಖುಷಿಯಿಂದ ಸುಖಕೊಟ್ಟು ಸುಖಪಡು!"^{೧೦} ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಒಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹೇಗೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಜಯಾ ಇತ್ತ ರಾಂಪುರಕ್ಕೆ ಮರಳಿದಾಗ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಶಿವಮಲ್ಲ ತನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂತಯ್ಯನ ಜೊತೆಗಿನ ಸುಂದರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರೊ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಿಂದ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಗರ್ಭ ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಯಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮದುವೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ರೇಖಾ

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ ರೇಖಾ. ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜ್‌ನ ಅಧ್ಯಾಪಕಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಂ.ಎಸ್ಸಿ ಓದುವಾಗ ಶಂಕರ ಎಂಬುವವನು ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವನು ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಮೇಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವನು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮದುವೆಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮ್ಯಾರೇಜ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ

“ಒಳ್ಳೆ ಬಿಜಿನೆಸ್‌ಗಾರ, ಕೈತುಂಬಾ ದುಡಿತಾನೆ, ಮೇಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯವನು ಅವನನ್ನೆ ಮಾಡೋ,”^{೧೦} ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ವರದನಿಗೆ ಇರುವ ವಿಷಯ ಹೇಳಿ ತಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಶಂಕರನಿಗೆ ದೇಹ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವೆ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೂ ವರದ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮರುದಿನವೇ ನಡೆದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಶಂಕರನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದಾಗ ಕೂಡಲೆ “ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಖಾ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ನನ್ನದಾಗಬೇಕೆಂದ ಪವಿತ್ರ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಲೂಟಿಯಾಗಿದೆ. ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹದ್ದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡುತ್ತಿಲ್ಲ.”^{೧೧} ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಶಂಕರನ ನಿಜವಾದ ರೂಪದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ವರದನ ಜೊತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಳನ್ನು ಮಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು. ಭಾವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಾಣಂತಿತನಕ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಜಯಾಳ ಪರಿಚಯವಾಗಿ, ಅವಳ ಮುಂದೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಡೈವೋರ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮದುವೆ ಯಾಕೆ ಆಗಬಾರದು ಎಂದಾಗ, “ವರದನಷ್ಟೇ ಅಥವಾ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ತುಸು ಒರಟನೇ ನನಗೆ ಗಂಟು ಬೀಳಬಹುದೇನೋ! ಮೊದಮೊದಲು ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದವಳು ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿ ಹೊರಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವುದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಜಯ! ”^{೧೨} ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು, ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಆಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೊರಸುತ್ತಾನೆ.

ಕನಕ: ಜಯಾ ಮತ್ತು ಕಾಂತಯ್ಯನ ಪ್ರೇಮದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರ ಇದಾಗಿದೆ. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಶಾಂತಮ್ಮಳು, ಕಾಂತಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಯಾಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಎಳೆಯ ಕೂಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶಾಂತಮ್ಮಳ ಮಾತೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನೊಂದು ನೇಣಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿವೆಂಥ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯ್ತು! ನಿಮ್ಮ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ!”^{೧೩} ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, “ನಾನು ಪಾಪಿ ಜಯ! ಕನಕಳಂಥ ಯೋಗ್ಯಳಾದ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದು ಕೂಡಾ ಗೆಳೆಯನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದೆ. ನನ್ನಂಥ ಚಾಂಡಾಲನಿಗೆ ದೇವರು ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.”^{೧೪} ಕನಕಳು ಸಾಯುವ ಮುಂಚೆ ನೀವಿಬ್ಬರ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವನ ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯಾಗಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಳು. ಕನಕ ದುಡುಕಿ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಮಕ್ಕಳೆರಡು ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಬ್ಬಲಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾಂತಯ್ಯನ ಹೊಣೆಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೂ ಜಯಾಳ ಜೊತೆ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಪುರುಷನು ಮದುವೆಯ ನಂತರ ಬೇರೆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದರೆ ಅದು ತಪ್ಪಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದರೆ ಸಮಾಜ ಅವಳನ್ನು ಅಪರಾಧಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮಹಿಳೆಯರು

ಜಯಾ: ಶಿವಮಲ್ಲನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಯಾಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಅತ್ತೆ-ಮಾವ, ಗಂಡನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ದಿನ

ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕನಕಳ ಬಾಣಂತಿತನಕ್ಕೆಂದು ತುಮಕೂರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ರೇಖಾಳ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಚಯ ಜಯಾಳ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಿಮೋಚನಾ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಳಾದ ರೇಖಾ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೂಲಕ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಮನೋಭಾವನೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದರ ಗುರಿ-ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಕೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ದೊರೆತಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ರೇಖಾಳ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಿಗೆ ಜಯಾ ಕೈ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೂ, ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಶಿವಮಲ್ಲನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ರೇಖಾಳ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಜೀವ ತುಂಬಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮರಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಂಘದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಡ್ಡಿಗಳುಂಟಾದವು. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಮಾಜ ಅವಳನ್ನು ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ದೂಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

“ನಾವು ಮೊದಲಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೆ ಹೊಸ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಜಯ. ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಹೊಸ ಮನೆಯ ವಾಸ! ಈ ಸಂಘ, ಇದರ ಉದ್ದೇಶ, ಗೊತ್ತು-ಗುರಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಹುದಷ್ಟೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಸಮಾಜ ಮುಂದುವರಿಯದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ-ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ನಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಲೇ ಮೌಲ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬಿತ್ತ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ”^{೧೫} ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪುರುಷ ತಾನು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸರಿ ಎಂದು ಈ ಸಮಾಜವು ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ, ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

“ಮನ ಒಲಿದವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬದ ದಡ್ಡನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾದ ನಾಯಕಿ ಜಯಾ ಆಸ್ಮಿತವಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ವಿಮೋಚನ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಣಿ ರೇಖಾಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ವಿಚಾರವಂತಳಾಗಿ ಪ್ರೌಢಳಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಮಾರ್ಪಡುವ ಅವಳ ಪಾತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನೆಲೆ-ಬೆಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ”^{೧೬}ವಾಗಿದೆ. ಎಂಬ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಮಾತು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ರೇಖಾ

ವಿಮೋಚನ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಳಾದ ರೇಖಾಳು ಸ್ತ್ರೀಪರವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಜಯಾಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. “ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವ ಗಂಡಸು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿಯೂ ಸಭೆಗೆ ಕರೆತರಲು ಇಚ್ಛಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನಲ್ಲಿ ಉದಾರತೆ, ನಿರ್ವಾರ್ಥ, ಸಭ್ಯತೆ ಇವು ಮೂರು ಮೇಳೈಸಿವೆಯೆಂದರೆ ನಾನು

ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗುಣ ಸಿಕ್ಕಿತು ಅಷ್ಟೇ.”^{೧೮} ಹೀಗೆ ರೇಖಾ ಸಂಘಟನಾ ಮನೋಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿದಾಕವಾದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸಾವಂತ್ರಿ

ಶಿವಮಲ್ಲನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ. ಹದಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಯಸ್ಸಾದವನಿಗೆ ಅಪ್ಪ-ಅವ್ವ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜಯಾಳಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಕಾರಣ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಂದ ದಿನವೇ ತನ್ನ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮುಂದೆ ತಾನು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಮಹದಾಸೆಯ ಕನಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮಂದಾಕಿನಿ

ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಹಿಳೆ. ವಿಮೋಚನಾ ಸಂಘದ ವತಿಯಿಂದ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸದಸ್ಯರ ಪೈಕಿ ಮಂದಾಕಿನಿಯು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಹತ್ತಾರು ಭಂಗಿಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಫೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು.

ಗತಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ

ಹೆಸರೇ ಇಲ್ಲದ ದಿಬ್ಬದ ತಾಂಡಾದಲ್ಲಿನ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹರಸಿಂಗನು ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದನು. “ದಿಬ್ಬದ ತಾಂಡಾವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಲೇಖಕಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಡಗಿದೆ. ಈ ನಾಡಿನ ಎಷ್ಟೇ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಬದುಕು ಒಂದೇಯಾಗಿದೆ.”^{೧೯} ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಲೇಖಕಿಯ ಮಾತನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಶೋಷಿತ ಮಹಿಳೆಯರು

ಸೋನಿಬಾಯಿ

ಸೋನಿ ‘ಗತಿ’ ಕಾದಂಬರಿಯ ದುರಂತ ನಾಯಕಿ. ಗಂಡನಿಂದ ಮತ್ತು ಮಾವನಿಂದ ನಿರಂತರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ನೊಂದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಸಾಕಿದ ಕೋಳಿಯು ಕಾಣದಾದಾಗ ಊರೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಇದರ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿರುವನು ಗಂಡನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಜಗಳ ಶುರುವಾಗಿ ಸೋನಿಯ ತಲೆಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಲಚ್ಚಿ “ಯಾಕಲಾ ಖಬರಗೇಡಿ! ತಲೆ ಒಡಿಯೋ ಅಂಥ ತಪ್ಪು ಅದೇನಾ ಆಕೆ ಮಾಡಿದ್ದು?”^{೨೦} ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಹರಸಿಂಗನ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸೋಸೆ ಎಂಬ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಲೆಗೆ ಏಟಾದ ಸೋಸೆಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವಿರುವಂತೆ ಬಂಡೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಲಚ್ಚಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂಡೆಯ ಗೂಟದಿಂದ ಅವನ ತಲೆಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಜ ಕ್ಷಮೆಯೆ ಇಲ್ಲದ ಅಪರಾಧವೆಂಬಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ನಂತರ ಸೋನಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಮುಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಲಚ್ಚಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲ ದಿನದ ನಂತರ ಲಚ್ಚಿಗೆ ಭಾರವಾಗಬಾರದೆಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಿಸಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸೋನಿ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ಹೋದಾಗ ಊರಿನ ಭೇರೈನನು ಸೋನಿಯ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರ ತೋರಿಸುವ ನೆಪ ಮಾಡಿ, ಸೋನಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಂಚು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಕಷ್ಟ ಪಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣ ನೀಡುವುದಾಗಿ, ಪೂಜಾರಿ ಕಾಶಪ್ಪನ ಬಳಿ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸೋನಿ ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಸೋನಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರವೆಸಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘಟನೆಯು ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಪುರುಷನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ದುಷ್ಪತನದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪುರುಷನ ಈ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಇದು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೋನಿಯು ಗಂಡನ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಹಿಂಸೆ ತಾಳಲಾರದೆ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಂಗನು ಬೇರೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮದುವೆಯನ್ನು ತಾಂಡಾದ ಜನತೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ‘ಅವನು ಪುರುಷ, ಆಳೋನಿಗೆ ಏಳುಮಂದಿ’ ಹಾಗಾಗಿ ನೀನು ಗಂಡನ ಕೂಡಾ ಜೀವನ ಮಾಡುವುದೊಂದೆ ಭಾಗ್ಯ, ಎಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸುಖವನ್ನು ಯಾರು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಂಡತಿ ಬೇಡವಾದ ಮೇಲೆ ಗಂಡ ಬೇರೊಂದು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸಮಾಜ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾಲಾ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವದ ದಿನ ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರದರ್ಶನದಂದು ಸೋನಿಯು ತನ್ನ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ “ಎಯ್ ಹಾದರಗಿತ್ತಿ ಈಸೊಂದು ಮಂದಿ ಕಲ್ತಾರೆ.. ಅವರ ಮುಂದೆಲ್ಲ ಸೀರಿಯುಟಕ್ಕೊಂಡ್ ಬಂದು ಅವನ ಕೂಡಾ ಚಿಕ್ಕಂದ ಆಡ್ವಿದಿಯೇನಲೆ!”^{೨೧} ಎಂದು ಅವನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಗುದ್ದಿದನು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಭಿಕರ ಎದುರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಊರಿನ ಯಾವ ಪ್ರಜೆಯೂ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಷಾದನೀಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಲಚ್ಚಿ

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ದಿಬ್ಬದ ತಾಂಡಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಡಿ ವ್ಯಾಪಾರವನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಗಂಡ ಹೀರಾ ಪವಾರನು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ ರೋಗ ಹರಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಗ ಹಾಗೂ ಗಂಡ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾದ ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ಮಠದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯು ಅವಳಿಗೆ, ಗುಣಪಡಿಸಿ ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಿ, ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಲಚ್ಚಿಯು ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಲಚ್ಚಿಗೆ ನಾಟಿ

ಔಷಧಿ ನೀಡಿ ಗರ್ಭಪಾತ ಮಾಡಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಲಚ್ಚಿ ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಠದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅವಳಿಗೆ “ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಒದರಾಡ್ತಿದ್ದಿ? ನೋವು ಬಂದಾಗೆಲ್ಲಾ ಶಿವನ ಜಪಮಾಡು, ತಾನೇ ಕಮ್ಮಿ ಆಕೃತಿ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಗದ್ದ ಮಾಡದ್ದುಂಗೆ ನೋವುಣ್ಣೋದು ಕಲಿಬೇಕು. ಹಿಂಗೆಲ್ಲಾ ಚೀರಾಡಿ ಮಠದ ಮಾನ ಕಳೀಬಾದು!”²⁹ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ನೋಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲೇಖಕಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಠಾಧೀಶನೆಂಬ ಮುಖವಾಡ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪುರುಷನ ದುಷ್ಟತನದ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪುರುಷನ ಅಮಾನವೀಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೋನಿಯ ಗಂಡ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಿ ತಲೆ ಒಡೆದಾಗ ಲಚ್ಚಿಯು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಸೋಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಹರಸಿಂಗನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಪುರುಷನ ಮೇಲೆ ಮಹಿಳೆ ಕೈ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿ “ಮಗ ಹೊಡೆದ ಅನ್ನುವ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಅವನ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಧಳಿಸುವುದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ? ಹರಸಿಂಗ್ ಎಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ಗಂಡು ಮಗ, ಮೇಲಾಗಿ ಹಿರೇ ಮನ್ಸ ಅಂಥೋನಮ್ಯಾಲೆ ಮೂರ್ಕಾಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಕೈ ಮಾಡೋದೆಂದರೇನು? ಲಚ್ಚಿ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಅಕ್ಷಮ್ಯವೆಂದು”³⁰ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವಂತೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಲಚ್ಚಿ “ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳಲಿಕ್ಕ, ದಂಡ ತೆರಲಿಕ್ಕ ನಾಯೇನೂ ಮಂದಿ ಹೆಣ ಬೀಳಲ್ಲ. ಯಾರದ್ದಾರ ಮನಿ ಮುರ್ದಿಲ್ಲ.. ನನ್ನದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲಂದಮ್ಯಾಲ ಒಂದ್ ಪೈಸಾನೂ ದಂಡ ಕೊಡುವಾಕಿಯಲ್ಲ ಅದೇನುನ ಮಾಡ್ಕೊಂತರೋ ಮಾಡ್ಕೋರಿ!”³¹ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ತನಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಪಂಚರು “ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.” ಎಂಬ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಇದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಮಣಿಬಾಯಿ

ಹರಸಿಂಗನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಾಮ್‌ಸಿಂಗ್‌ನ ತಾಯಿ. “ತನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಜಮಣಿಬಾಯಿ-ಸಣ್ಣಮಗ ಚಂದ್ರಾಮ ಸಿಂಗ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಯಾರ ಕೂಡಾನೋ ಓಡಿಹಾಡ್ತು ಅಂತ ಈ ಹರಸಿಂಗ್ ಸಿದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದ!”³² ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿ ಹಾಕಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಚಂದ್ರು ಭಯದಿಂದ ಊರನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ದಿಬ್ಬದ ತಾಂಡಾಕ್ಕೆ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣದ ಕನಸನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮಹಿಳೆಯರು

ದಿಬ್ಬದ ತಾಂಡಾದ ಜನತೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಚಂದ್ರು ಕಾರ್ಯವು ಸೋನಿ, ಲಚ್ಚಿಯಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ದಿಬ್ಬದ ತಾಂಡಾಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾಗಿ ಬಂದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಊರಿನವರೆಲ್ಲಾ ‘ಚಂದ್ರ ಮಾಸ್ತರ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. “ದಿಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಶುರುವಾದ ಮೇಲೆ-ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬರತೊಡಗಿತು. ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆಳುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಜನ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೌವಲತ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು.”³³ ಒಂದು ದಿನ ಚಂದ್ರನ ಮದುವೆ ಬಗ್ಗೆ ಲಚ್ಚಿಯು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ “ಇನ್ನ ಐದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಂದು ಹಂತಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಂತ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡೀನಿ. ಅಲ್ಲೇತಾನ ಲಗ್ನು ಅನ್ನೋ ಸೊಲ್ಲು ಈ ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕ ಸಹಿತ ನಾ ಇಷ್ಟಪಡೋದಿಲ್ಲ”³⁴ ಎಂದನು. ಚಂದ್ರ ಹರಸಿಂಗ್‌ನ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ಜಮಣಿಬಾಯಿಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ದಿಬ್ಬದ ತಾಂಡಾದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಶ್ರಮ, ತ್ಯಾಗ ಮನೋಭಾವನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತಾಂಡಾದ ಜನತೆಗೆ ವಿಧ್ಯುತ್, ರಸ್ತೆ ಸೌಲಭ್ಯ, ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ತಂದನು. ರಾತ್ರಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಲಚ್ಚಿ, ಸೋನಿ, ಪೂಜಾರಿ ಕಾಶಪ್ಪ ಬರತೊಡಗಿದರು. “ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರೂ ಹಗಲು ಮಕ್ಕಳಶಾಲೆ, ರಾತ್ರಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಾಲೆ-ಅಡತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.”³⁵ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಲಚ್ಚಿ

ತಾಂಡಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಕಟ್ಟಡದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಊರಿನ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ ವಯಸ್ಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ‘ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರದರ್ಶನ’ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಲಚ್ಚಿಯು ತಾನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಲಿತಿರುವ ಅಕ್ಷರಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಮುಂದಾದಳು. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟಿರುವ ಕಪ್ಪುಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ‘ಲಚ್ಚಿ ಬಾಂ’ ಎಂದು ಬರೆದು ಬಂದಳು. ಆಗ “ಆಟಕ್ಕೊಂದ್ ಅಕ್ಷರ ಬರಿಯೊಂದ್ ಅದ್ದೆಂಗ್ ಕಲ್ಪಿದ್ವಿಯೇ ನಮ್ಮವ್ವ!” ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯದ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದರು.”³⁶ ಚಂದ್ರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಾಂಡಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಈ ಕಲಿಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಮ್ಮೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು.

ಸೋನಿಬಾಯಿ

ಶಾಲೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಏರಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತು, ಸೋನಿಯ ಹರಕು ಬುಟ್ಟಿ, ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಣೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಮಹಿಳೆಯಾದಳು. ಶಾಲಾ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ದಿನ ಆಕೆಯು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಬಿಳಿಸಿತು. ಗಂಡನಿಂದ ನಿರಂತರ ಅವಮಾನಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೋನಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತು ಅಕ್ಷರಸ್ಥಳಾದಳು. ಎಲ್ಲರ ಎದುರಿಗೆ ಕಪ್ಪುಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ‘ಸೋನಿಬಾಯಿ’ ಎಂದು ಬರೆದಳು. ಆಗ ಚಂದ್ರ ಅದನ್ನು ‘ಸೋನಿಬಾಯಿ’ ಎಂದು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಬರೆದನು.

ಸೀತಾ

ಸೋನಿಯ ಮಗಳು ಸೀತಾ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತು, ಪಾಠ ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾಣೆಯಾದಳು.

ರತ್ನೀಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಕಮಲೀಬಾಯಿ

ಚಂದ್ರನ ವಯಸ್ಕರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ತಾಂಡಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರತ್ನೀಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಕಮಲೀಬಾಯಿಯು ಅದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

ಗೌರೀಬಾಯಿ

ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ವಯಸ್ಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗೌರೀಬಾಯಿಯು ಕೂಡಾ ಒಬ್ಬಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರದರ್ಶನದ ದಿನ ಅವಳು ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು 'ಗರಿಬಯ' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಳು. ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಗತಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಎಂಬ ಚೊತೆಗೆ ಸರ್ವಸಮಾನತೆಯ ಬೆಳಕನ್ನು ಲೇಖಕಿ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದುದು. ಅದು 'ಅವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ, ಕಾಲ್ಪನಿಕತೆಯ ಆಗರ' ಎನ್ನುವ ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅದೇ ಭಾವನೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿನ ಅದೂ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ವಿಮರ್ಶಕರ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ."^{೩೦} ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ರೀತಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ- ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ನಡೆದು ಬಂದ ರೀತಿ- ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ ಧಾರವಾಡ, ಪು. ೫
೨. ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಕೀರ್ತಿನಾಥ- ಯುಗಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ, ಪು. ೧೭೩
೩. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಸಮಗ್ರ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂ-೨ ಪು. ೫
೪. ಅದೇ: ಪು.
೫. ಕೊರೆಟಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್: ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಇತಿಹಾಸ, ಚಿನ್ನದ ಗರಿ, ಪು. ೧೭೩
೬. ಭರಣ್ಯ ಹರಿಕೃಷ್ಣ: ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಗಮ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ, ಪು. ೭, ೯
೭. ನಾರಾಯಣ ಕೆ.ವಿ: ಬೇರು ಕಾಂಡ ಚಿಗುರು, ಪು. ೨೮೦
೮. ರಾಮಚಂದ್ರನ್.ಸಿ.ಎನ್: ಕಾದಂಬರಿ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪು. ೧೭೬
೯. ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ: ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ-ಮುನ್ನುಡಿ- ಡಾ|| ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ
೧೦. ಅದೇ: ಪು. ೫೫
೧೧. ಅದೇ: ಪು. ೬೭
೧೨. ಅದೇ: ಪು. ೬೮
೧೩. ಅದೇ: ಪು. ೭೦
೧೪. ಅದೇ: ಪು. ೭೭
೧೫. ಅದೇ: ಪು. ೭೮
೧೬. ಅದೇ: ಪು. ೬೭
೧೭. ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ: ಬೆನ್ನುಡಿ- ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ
೧೮. ಅದೇ: ಪು. ೭೦
೧೯. ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವಹನ, ಪು. ೧೪೬
೨೦. ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ: ಗತಿ, ಪು. ೧೧
೨೧. ಅದೇ: ಪು. ೮೯
೨೨. ಅದೇ: ಪು. ೭೧
೨೩. ಅದೇ: ಪು. ೨೮
೨೪. ಅದೇ: ಪು. ೩೨
೨೫. ಅದೇ: ಪು. ೧೦೦-೧೦೧

೨೬. ಅದೇ: ಪು. ೭೭

೨೭. ಅದೇ: ಪು. ೫೯

೨೮. ಅದೇ: ಪು. ೫೮

೨೯. ಅದೇ: ಪು. ೮೭

೩೦. ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾ ಘಂಟಿ- ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪು. ೩೦೭

೩೧. ಡಾ|| ಬಿ.ಟಿ.ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ- ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ - ೨೦೧೦

೩೨. ಬಿ.ಟಿ.ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ- ನನ್ನ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪಾತ್ರಗಳು, ಲೇಖಕಿಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು, (ಸಂ) ಉಜ್ವಲಾ ಹಿರೇಮಠ- ೧೯೯೪

೩೩. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ- ಡಾ|| ಬಿ.ಟಿ.ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ, ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೧- ೨೦೧೯

೩೪. ಆಮೂರ ಜಿ ಎಸ್: ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಕಾದಂಬರಿ: ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು- ೧೯೮೬

೩೫. ಆರ್ಯಂಭ ಪಟ್ಟಾಭಿ: ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ: ಸಂವಹನ, ಮೈಸೂರು-೨೦೦೪

೩೬. ಆರ್ಯಂಭ ಪಟ್ಟಾಭಿ: ಸ್ತ್ರೀ- ಸಮಸ್ಯೆ- ಸಾಧನೆ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ: ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು

೩೭. ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಕೀರ್ತಿನಾಥ- ಯುಗಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ; ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ, ೨೦೦೨

೩೮. ಡಾ. ಟಿ.ಎಂ. ಉಷಾರಾಣಿ- ಮಹಿಳಾಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಕ್ರಮದ ತಾತ್ವಿಕ ಸ್ವರೂಪ- ಪಲ್ಲವ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ- ೨೦೧೬

೩೯. ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾ ಘಂಟಿ- ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಯುವಲೋಕ ಪ್ರಕಾಶನ- ಧಾರವಾಡ, ೧೯೯೪